

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2024

Országos Erdészeti Egyesület
Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár

Leltári szám:

2657/L2024

Csoport szám:

IV

Raktári jelzet:

2070

Leider Waldbott maládsól is

GAZDAG ÖRÖKSÉG

A Walbot család hagyatéka a mai ember számára sokféle hasznot adó erdővagyon, az erdészeknek ezen felül gazdag szellemi hagyatéka, erkölcsi tanulság és ebből fakadóan óriási felelősség és kötelesség.

Az elmúlt 40 év alatt az Országos Erdészeti Egyesület szinte valamennyi szakosztálya tartott már valamilyen összejövetelt a Zempléni hegység területén. Az 1920-as években jól sikerült tanulmányutakat és közgyűléseket szervezett a Tisza-jobbparti Vármegyei Erdészeti Egyesülete (TVEE), de az Országos Erdészeti Egyesület történetében csak most fordul elő, hogy évi közgyűlésére a Zempléni hegységbe hívja össze tagjait. Arra a területre, ahol élt és generációk számára maradandót alkotott a magyar erdészet egyik kiemelkedő személyisége, az OEE egykori elnöke, báró Waldbott Kelemen és atyja báró Waldbott Frigyes, akik mindketten beírták nevüket a helyi és a magyar agrárgazdaság történetének dicső lapjaira.

A Waldbott család

A XVIII-XIX. század fordulóján, a Rákócziak hajdani regéci és sárospataki uradalmában a kamara gazdálkodott. A napóleoni háborúk alatt fontos érdeke volt Ferenc császárnak, hogy megszilárdítsa belső helyzetét, ezért Metternich közvetítésével 1806-ban birtokcsere jött létre a császár és Carl August Bretzenheim herceg között. A herceg lemondott lindaui birtokairól és részben csere, részben adományként kapta a tízszer nagyobb koronauradalmat Abaúj és Zemplén megyében.

A Bretzenheim család 9 gyermekéből 5 élte meg a felnőtt kort, két fia utód nélkül halt meg, a lányok közül pedig Leopoldina gróf Almásy Lajos felesége lett.

Az Almásy családnak Gyöngyös környékén volt nagyobb birtoka és gróf Almásy Anna Mária itt ismerkedett meg az osztrák hadseregben szolgáló Edmund Beust gróffal. Házasságukból született Beust Hedvig, akit báró Waldbott Frigyes vett feleségül 1874-ben.

A frank eredetű Waldbott nemzetség egyike Európa legrégibb nemesi családjainak, amely az évszázadok során több ágra szakadt és Európa számos neves nemesi családjával került rokoni kapcsolatba házasság révén. A család bassenheimeri ágából származó báró Waldbott Frigyes egyik őse, Henrik 1190-ben már a námet lovagrend nagymestere, majd máltai lovagként harcolt a török elleni felszabadító háborúban Magyarországon.

Vitézségükért 1638-ban III. Ferdinánd bárói rangra emelte a családot, amit 1664-ben I. Lipót is megerősített. A család címere egy tizenkétszer bíborvörös és ezüst gerezdes pajzs.

A sisakdísz: kinövő hatyú, szárnyai egy-egy, tizenkétszer bíborvörös és ezüst gerezdes pajzzsal megrakva.

Az 1845-ben született Waldbott Frigyes is katona volt, a cs. és kir. hadseregben, de az 1866-os kustozzai csatában, hadnagyként harcolva olyan súlyosan megsebesült, hogy kénytelen volt megválni a katonai pályától és az udvari kamaránál dolgozott tovább tisztviselőként.

A házasságkötés után az udvari szolgálat és a magyarországi birtokok gazdálkodásának irányítása egyre nagyobb gondot okozott Waldbott Frigyesnek, ezért nehéz szívvel, de lemondott főkamarási állásáról és 1879-ben véglegesen Tolcsvára költözött a család. Rövidesen azonban újabb gondok jelentkeztek, mert Waldbott báró jelentős birtokot örökölt Köln és Aachen között apja unukafivérértől, így az új helyzetben Tolcsváról kellett többször Németországba utaznia. Hol egyedül, hol a családdal együtt utazott az örökölt birtokra, míg végül 1888-ban kihasználva a kedvező lehetőségeket eladta a Rajna menti birtokot.

A Bretzenheim birtokok felosztása során Beust Hedvig örökölte Háromhutát, Erdőhorvátit, Regéc 1/4, Fóny 1/10, Komlóska 1/2, Erdőbénye 1/2 részét. Még mindig fenn állt a II. Rákóczi Ferenc által elzálogosított Tolcsva és Erdőbénye 1/2 részének visszavásárlási joga, amit Waldbott Frigyes német és osztrák örökségeinek eladása után meg is vásárolt.

Báró Waldbott Frigyes gondos és szorgalmas gazda volt. Mintaszerű szőlő-, mező- és erdőgazdaságot teremtett birtokán, teljesen magyarrá lett.

A magyar állampolgárságot adományozó királyi oklevelet Ferenc József adta át részére. Az 1910-es években megjelenő újságcikkek mint a „nagy lelkeről annyira ismert ... a szegények jótévője” emlegetik Waldbott bárót.

Waldbott Frigyes pontos, szakszerű munkát kíván az uradalom minden dolgozójától, de az állandó alkalmazottaknak a jelentős természetbeni juttatás mellett ingyenes orvosi és gyógyszer ellátást adott. Az Országos Erdészeti Egyesület támogatására 1922-ben 4000, 1923-ban 100000 koronát adományozott. Waldbott Frigyes és Beust Hedvig házasságából 7 gyermek született. Ezek közül 5. gyermekként a második fiú volt Waldbott Kelemen, aki 1882. január 19.-én született Tolcsván.

A családi hagyományoknak megfelelően Kalksburg bei Wien jezsuita gimnáziumában érettségizett, Wienerneustadtban végezte a katonai akadémiát és 1904-ben avatták tisztté. Élte a monarchia helyőrségének megszokott életét, majd az I. világháborúban a cs. és kir. 7. huszárezred kötelékében 26 hónapig harcolt a tűzvonalban századosi rangban. 1917-ben a vezérkarhoz helyezték, majd 1918-ban összekötő tiszt lett Kijevben, az ukrainai német hadsereg főparancsnokságánál. 1919-ben kilépett a hadseregből, 1920-ban szolgálaton kívüli őrnaggyá léptették elő.

Katonai bátorságát és parancsnoki képességeit számos magas kitüntetéssel jelzi: a III. o. vaskoronarend, a III. o. katonai érdemkereszt, az ezüst és bronz katonai érdemérem a kardokkal, az I. és a II. o. német vaskereszt, a III. o. porosz királyi koronarend, a mecklenburgi hadi érdemkereszt.

Ghimesi és gácsi Forgách Erzsébet grófnővel 1920-ban kötött házassága révén tovább bővül a tolcsvai uradalom a nagyszalánci erdőkkel és a mándoki szántókkal, legelőkkel.

Báró Waldbott Frigyes 1923-ban bekövetkezett halála után Waldbott Kelemen teljesen a gazdálkodásnak és a gazdaságpolitikának szentelte életét. Életpályája apjához hasonlított, de annál magasabbra ívelt.

1923-ban választotta elnökévé a Tiszajobbparti Vármegyei Erdészeti Egyesülete. 1929 október 16.-én a parádi közgyűlésen egyhangú közfelkiáltással választották az OEE II. alelnökévé. A kormányrendelettel létrehozott Országos Fagazdasági Tanács első elnökévé 1933 február 3.-án Waldbott Kelemen nevezte ki a földművelésügyi miniszter, majd ugyanezen év december 19.-én az egyesület rendes közgyűlésén ismét egyhangú felkiáltással az OEE elnökévé választották.

A magyar erdészet hatalmas sikereként kell értékelnünk, hogy a nemzetközi erdésztársadalom hazánkat tartotta érdemesnek a II. Erdészeti Világkongresszus megrendezésére és a kongresszus elnökévé 1936. szeptember 10.-én báró Waldbott Kelemen, az OEE elnökét választották.

A magyar erdészek és Waldbott báró újabb személyes politikai sikere volt, amikor az 1939-ben Berlinben megalakult Centre International de Sylviculture, a nemzetközi Erdészeti Központ első elnökévé titkos, egyhangú szavazással Waldbott Kelemen választották meg.

Az erdészetén kívül a magyar szőlő és borgazdaságnak is vezéregyénisége volt Waldbott báró. Az 1924. évi IX. tc. -a bortörvény- alapján szervezett Országos Szőlő- és Borgazdasági Tanács elnökévé Waldbott Kelemen nevezte ki 1924. októberében. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének előbb alelnöke, majd 1933 május 25-től elnöke lett. Nemzetközi tekintélyét bizonyítja, hogy amikor 1934 júniusában Magyarországon rendezték a XVI. Nemzetközi Mezőgazdasági Kongresszus, a szőlészeti osztály elnökévé báró Waldbott Kelemen választották.

Waldbott báró nemcsak kiemelkedő agrárpolitikus volt, hanem a magyar közélet előkelő személyisége. A Máltai Lovagrend tagja, cs. és kir. kamarás, 1942-től m. kir. titkos tanácsos, a Vitézi Rend Lovagja. Zemplén vármegye törvényhatóságának választott küldötteként felsőházi tag. Tevékeny tagja volt több országgyűlési szakbizottságnak és 1938-tól a Magyar Nemzeti Bank Főtanácsának.

1944 késő őszén már Waldbott báró is csomagolt, hogy Hedvig lányával nyugatra meneküljön, de végülis úgy döntött, hogy nem hagyja el az országot. A sors kegyetlen játéka, hogy a budai ostrom utolsó napjaiban önként jelentkezett romeltakarítási munkára és 1945 február 11.-én becsapott mellette egy akna és számtalan szilánktól sebesülten 14.-én 63 éves korában meghalt.

Waldbott Kelemen bárót, aki fél évszázaddal ezelőtt a magyar erdészet egyik legismertebb és legtekintélyesebb vezéregyénisége volt, a Kerepesi úti temetőben helyezték végső nyugalomra.

Waldbott Frigyes az építő

Az 1879-ben véglegesen Tolcsvára költözött Waldbott család egy egyszerű bérelt házban telepedt le. Jelentős családi örökségből megvásárolhatta a Szirmay kastélyt és a még II. Rákóczi Ferenc által zálogba adott közel 200 kat. hold tolcsvai, erdőbényei szőlőket, a hatalmas pincéket, borházakat.

A Szirmay kastély L alaprajzú épület. Legnagyobb hossza 100m, szélessége 59m, alapterülete 2000m² a beépített légköbméter 11000, a nagyterem 108,6m². A Szirmayak 1820 körül kezdték építeni klasszicista stílusban. Waldbott Frigyes olyan sikers átalakításokat, bővítéseket végzett az épületen, hogy Borovszki Samu Zemplén vármegye c. monográfiájában külön is kiemeli, hogy a kastély „főúri kényelemmel van berendezve. Termeit számos érdekes festmény s a Waldbott család történeti szereplését ábrázoló képek és más műtárgyak szemléltetik. Különösen figyelemre méltó, nagyjértékű, gazdag könyvtára és kézirat gyűjteménye”.

A Bretzenheim Ferdinánd által épített újhutai kis vadászkastélyt Waldbott Frigyes jelentősen átalakította és bővítette.

Az 1830 körül Szirmayak által épített erdőbényei gyógyfürdőt ugyancsak „díszesen újraépítet” és felújította a Rákóczi kastélyt, a 10000 hektoliter tárolókapacitású pincével együtt.

Az épületek átalakításával egyidőben szakszerűen rendezte azok környezetét is. Az erdőbényei fürdő és az újhutai vadászkastély körül sétateret alakítottak ki és ekkor létesült hazánk legöregebb simafenyő álmánya is Erdőbényén.

Az épületek bővítésénél Waldbott Frigyes szigorúan betartotta az adott stílus előírásait, a környezet kialakításánál nagy figyelmet fordított a tájépítés, a tájlesztés szabályainak betartására. Az elmúlt évtizedek alatt mindezt figyelmen kívül hagytuk és ennek legjobb bizonyítéka az újhutai vadászkastély, ahol a bővítés tönkretette az épület jellegét, a tájba illő fehér falat és cserepet felváltotta az egyenszürke fal, a pala, a filagória helyén pedig erdei rakodót létesítettek. Közben pedig az üdülő ebédlőjében tartott rendezvényeken szép előadásokat hallgattunk vagy tartottunk a természetvédelemről, a tájlesztésről.

A Waldbott uradalom két fontosabb terméke a bor és a fa volt. E két termék kapcsolata azonban mégis a szőlővel kezdődik, mert a szőlőt akkor is művelni kell, ha fagykár, jégverés, peronoszpóra, rothadás miatt nincs termés, vagy eladhatatlan minőségű bor terem. A gazdálkodás egyensúlya érdekében a borbevétel kiesése miatt szükséges fedezetet így fa eladásából lehet biztosítani. Az uradalom ebből az alapelvből kiindulva a sok és jó bort termő években a bevételből végzett szakszerű erdőfelújítást, míg a rossz években a fa vagy erdő eladásából biztosította a szükséges bevételeket.

A filoxéria pusztítása után az 1896-i V. tc. rendezte az agrárkölcsonök nagyságát és feltételeit, de az országgyűlés 1898-ban csak 559905 forintot szavazott meg Tokaj-Hegyaljának, ami a kipusztult szőlők területre vetítve 60Ft/kat.hold támogatást jelentett. Nyilvánvaló, hogy közel 200kat. hold szőlő terület felújításához fa eladásából kellett a Waldbott uradalomnak biztosítania a fedezetet.

1909-1913. között minden évben súlyos elemi csapás érte a hegyaljai szőlőket. Az 1913. évi XI. tc. ugyan szabályozta az elemi csapások által súlytott tokaji borvidéki szőlőtulajdonosok segélyezését de csak a korábbihoz hasonló mértékben, így a Waldbott uradalom erdő eladással volt kénytelen biztosítani a szőlőművelés folyamatosságát.

Rá kell mutatnunk, hogy-miként a lúcfenyő csemetével való erdőfelújításnál - a szőlő rekonstrukciónál is teljesen új eljárást vezetett be Waldbott Frigyes amint a vármegyei monográfiák még évtizedek múlva is emlegettek: „a Kincsem ... hegyoldal telepítése volt az első a borvidéken, amelynél a talaj forgatását gőzekével eszközölték és a példa sok utánzóra talált”. Az 1896-ban a Kincsemen dolgozó Fowler gőzeke számtalan kép és festmény ihletője volt.

Ballagi Géza a sárospataki jogakadémia tanára, az Akadémián tartott felolvasásán szomorúan alapította meg 1872. őszén, hogy „aki vasúton utazik, megdöbbenve szemléli a kopár hegyeket, amelyek néhány évvel ezelőtt még... a legkellemesebb látványt nyújtották”. Tíz év múlva azonban már büszkén állapíthatja meg, hogy a Kincsem dűlőben „rekonstruált szőlők ez addig hiányzott sor és tótávolság egyformaságával, szemet gyönyörködtető rendszerességével, korszerű szőlőkultúrát hoznak Tokaj-hegyaljára”.

Nem bizonyítható, de mindenesetre feltűnő, hogy a Kincsem szőlő út- és nyiladékrendszerének elve teljesen azonos a Dorgó és Nagykőrös fenyveseinek feltárásával. Vajjon a kötés mellett sorba ültetett fenyőcsemeték tapasztalata vezethetett a szőlőnél is az azonos sor- és tőtávolságra.

A Felsőmagyarországi Hírlap írja 1932. augusztusában, hogy „becslés szerint” 600-ezer hektó tokaji fekszik a pincékben... 30 millió pengő értékben”, de a válság miatt nem lehet értékesíteni. Ismét az erdő illetve a fa mentette meg az uradalom gazdálkodását és Háromhuta térségében 280 ha vágásáért vagy túltartott erdőt termeltek le. Ezt az összefüggést Waldbott Kelemen egyesületük akkori alelnöke is elismerte, amikor az igazgató választmány 1932. május 3.-i ülésén kiemelte „hogy a magyar közép- és nagybirtok számottevő részét az utolsó időszakban csak az erdőgazdaság mentette meg a végleges elpusztulástól”.

A Waldbott család és szakembereik érdeme hogy a szőlőgazdaság érdekében levágott erdők helyén szakszerű erdőfelújítással mintaszerű állományokat hoztak létre.

Waldbott Kelemen a gazdaságpolitikus

Atyjának 1923-ban bekövetkezett halála után báró Waldbott Kelemen teljesen a gazdálkodásnak szentelte életét. Kiváló tenyészállatokat nevelt, híres volt mándoki ménese, mintaszerű szőlészete, -pincészete és a családi címeres címkével védett borai Európa-szerte ismertek voltak. Nagy gondot fordított a szülei által ültetett lúcfenyő fiatalosok ápolására, nevelésére és külföldről behozott új és újabb fenyőfélékkel gazdagította az erdőállományokat.

A trianoni békediktátum következtében az Északi-Középhegység lett az ország legfontosabb erdőterülete. A Borsod-Gömör-Heves-Abaúj-Zemplén megyék területén dolgozó erdész szakemberek tömörültek a TVEE-be, amelynek elnökéül 1923-ban Waldbott Kelemen választották. Ez az egyesület jól szervezett tanulmányutakkal, színvonalas előadásokkal egybekötve évente tartotta közgyűlését. A tanulmányutak programja, a résztvevők személyi összetétele, a kiértékelő vacsorák hangulata az erdészeti belső egységének megszilárdítását szolgálták, azt, hogy személyi összefogással a szakma sikerrel tudjon fellépni a külvilággal szemben.

Ez a vezéreszme végigkísérte Waldbott báró egész pályafutását és azért tudott sikereket elérni, mert mint nagybirtokos, nem volt egyoldalúan elfogult, hanem ha kellett kompromisszumok árán is összhangot tudott teremteni az erdőbirtokosok, az állami irányítás és az erdészeti szakemberek érdekei, szempontjai között.

Waldbott Kelemen tagja volt az OEE választmányának is és az üléseken gyakran hozzászólt a térséget érintő kérdésekhez. A szakma összefogását hirdető felfogásával azonban ellenkezett a Kaán Károlyt megbuktató 1923 decemberi közgyűlés határozata, ezért lemondott választmányi és egyesületi tagságáról. Ez inkább figyelmeztetés volt az egyesület új vezetőségének, mert később visszalépett az OEE-be.

Mint elnök fokozott erővel dolgozott a TVEE-ben vezéreszméjének kiteljesedésén és újabb sikeres tanulmányutakat szervezett. Úgy gondolom nem volt véletlen, hogy Parádán, tehát a TVEE területén, 1929. október 16.-án az OEE rendes közgyűlésén közfelkiáltással választották az Országos Erdészeti Egyesület elnökévé.

A Kaán Károlyt megbuktató közgyűlésen az egyesület vezetése gyakorlatilag a nagybirtokosok kezébe ment át és ez különösen a világválság kritikus éveiben rányomta bélyegét az OEE egész tevékenységére. A fakitermelés és értékesítés, a fa árak, a szállítás, a fa export-import kérdésein, tehát valójában a birtokos osztály problémái szerepeltek szinte kizárólagos témaként az egyesület programjában. A faimport csökkenéséért, vagy a kedvezőbb szállítási lehetőségekért folyó harc valójában a hazai rendkívüli termelések fokozását, vagyis a fatőke kirablását és a felújítatlan vágásterületek növelését szolgálta.

Ebben a helyzetben különösen fontos volt, hogy az egyesület két vezető egyénisége: gróf Hadik János elnök és báró Waldbott Kelemen alelnök mérsékelte a szélsőségeket és a nehézségek ellenére is mindketten mintaszerű gazdálkodást folytattak birtokaikon.

Waldbott báró határozott, célratörő, ugyanakkor rugalmas, diplomatikus egyéniségének nagy szerepe volt abban, hogy az Országgyűlés szentesítette az új erdőtörvényt, a világszínvonalú 1935. évi IV. törvénycikket.

Waldbott úgy fogta fel az új erdőtörvényt, hogy annak gazdasági koncepcióval rendelkező, gazdasági törvénynek kell lenni.

Koncepciójának lényegét a Magyar Erdőgazda c. lapban /a TVEE lapja/ már 1930-ban megjelentette.

Ennek lényege:

- az erdőtelepítés előmozdítása az egész országban, főleg ott, ahol nincs erdőm,
- a hazai faellátás biztosítása a hazai erdőkből,
- a faimport csökkentése,
- külkereskedelmi mérlegünk javítása helyes erdőgazdasági politikával,
- a meglévő erdők konzerválása, megvédése,
- a szakszerű kezelés biztosítása,
- az üzemtervek okszerű alkalmazása,
- helyes szállítási politika, a vasúti tarifák rendezése,
- az állami erdőgazdasági adminisztráció ésszerű reformja, a bürokratikus rendszer egyszerűsítése.

Ezek az elvek több mint hat évtized múltán, mai viszonyaink között is helytállóak időszerűek.

A II. Erdészeti Világkongresszus egyik legfontosabb határozata az volt, ami szerint egy állandó nemzetközi erdőgazdasági bizottság létrehozását javasolta abból a célból, hogy a további világkongresszusok előkészítését, illetve rendszeres lebonyolítását, a hozott határozatok végrehajtását stabil szervezeti útra tereljék, megteremtve ezzel a jövő kongresszusainak szervezeti feltételeit, biztosítékait. Ennek a határozatnak az indítványozója, majd következetes végrehajtója Waldbott Kelemen volt.

A Nemzetközi Erdészeti Központ megalakulása után Waldbott báró energikusan fogott a C.I.S. kiépítéséhez, alapszabályainak létrehozásához, működésének beindításához. A szervezet első kiadványában a bevezető tanulmányt Waldbott báró írta az erdőszet nemzetközi együttműködéséről.

Erdészeti közszereplésének jelentős állomása volt, amikor 1943-ban előadást tartott a Soproni Nyári Egyetemen: „A fa, mint a hadigazdálkodás fontos nyersanyaga” címmel, s előadásának szövegét az Erdészeti Lapok is közölte.

A cím a háborús viszonyokat tükrözi, de tartalma alapján Waldbott mintegy széles látókörrrel, kiváló analízáló és szintetizáló készséggel rendelkező, jövőbelátó gazdaságpolitikus lép elénk a sorok közül. Megjósolja a háború utáni nagy fakonjuktúrát, a fa szerepének ugrásszerű megnövekedését a hazai fakészletet kihasználásának jelentőségét. Rámutatott a fát feldolgozó iparágak fejlesztésének szükségességére, a tűzifa fogyasztás csökkentésének és a fahulladékok hasznosításának fontosságára. megjósolja a nyártelepítés és a bükkfa értékének ugrásszerű növekedését. Vácsolja a fa vegyi feldolgozásában rejlő lehetőségeket, a takarmánycellulóz, és a facukorgyártás, a fa száraz lepárlása útján nyerhető termékek, a faszéngáz, de főként a fagázgenerátorok alkalmazásának lehetőségeit.

Mindez azonban csak jól sikerült, színvonalas előadás maradt és évtizedek múlva fedezték fel ismét az általa talán először használt „fagazdálkodás” fogalmát. A háború, a véletlenül leesett akna pontot tett egy gazdag életút végére.

Báró Waldbott Kelemen élete végéig hű maradt az elnöki megnyitójában tett ígéretéhez: „...továbbra is a magyar erdőnek hűséges és rajongó szolgája akarok lenni... amelyet mi mindannyian szívünk vérével szeretünk”.

A báró Waldbott Kelemen által hírdetett összefogásra és hű szolgálatra van most is szüksége a magyar erdőnek, a magyar erdőgazdálkodásnak.

Tegyük róla, hogy ez meg is valósuljon!

Fenyvesítés

A regéci uradalomban évszázadokon keresztül gondot jelentett a fenyő szálfá és deszka hiánya. Walbott Frigyesnek jutott csak eszébe, hogy az üveghuta vagy a faszéntermelés érdekében levágott területeket lúcfenyővel újítsák fel. A fenyvesítés Lux Károly erdősz kezdte meg, aki a Szepességből származott és 1890-ben lépett a Waldbott uradalom szolgálatába. Lux Károly felhasználva szülőföldjének tapasztalatait, teljesen ösztönösen a Dorgóban, tehát a kárpáti flóratartományban kezdte el, majd annak közvetlen közelében folytatta a fenyvesítést.

A fakitermelés után letakarították a vágásterületet, kitűzték és megépítették a feltáróutakat, a terület nagyságától függően kitűzték a nyiladékokat. Az utak és nyiladékok szélét beültették vörösfenyővel és utána kezdődött el az erdősítés lúcfenyővel.

A termelésnél a gerincek, tetők, nagyobb köves foltok hárs-kőris sziklaerdeit visszahagyták. a természetes úton jól felújult részeken a tölgy és a bükk újulat első ápolását az üres részek erdősítésével egyidőben végezték el. Az ültetést 1x1m-es hálózatban, zsinór mellett, 3 éves iskolázott csemetével, gödrös ültetéssel végezték. Az ápolás sarlózásból állt, a fűvet a munkások hazavihették.

Waldbott Frigyes idejében, 1895-1914. között három ütemben folyt a lúcfenyővel történő erdősítés. Először a Dorgóban 116 ha-on kezdték el, 700m tengerszint feletti magasságban. A Pinkút és Eszkála 600m-re van a tengerszintje felett, a lúcfenyő együttes területe 117ha, és mindhárom helyen a kitettségtől függetlenül erdősítettek.

A Nagykőrös a Barlang és az Élesbérc lúcfenyő erdősítéseit 250-500 m tengerszint feletti magasságban végezték el de csak északi oldalon a páratelt völgyekben. Ezek együttes területe 182ha. Ebben az időben kísérleteket folytattak egyéb fenyőfélékkel, így a Hangyás völgyben 10m sor, 2m tőtávolsággal bükk eleggyel vörösfenyőt ültettek 10 ha-on, a Cserepesen 13 ha. elegyetlen jegenyefenyvest, a Barlangban 7ha lúcelegyes duglaszost, a Cserepesen 2,5 ha bükk elegyes simafenyvest ültettek.

Ez a munka a nagyközönség figyelmét is felkeltette és a Zemplén című lap már 1901-ben megemlékezett Waldbott Frigyesnek erről a munkájáról aki „tervbe vette azt is, hogy a bükköserdőt fenyőfa (Fichten) ültetvényekkel újítja fel és éveken át tartó sok akadályokkal és nehézségekkel járó munka után ma ezer holdnál több fenyőfaültetvény terület van a regéci uradalomban”.

Az előbb felsorolt nagy területű fenyvesítéseken felül még több tucat helyen végeztek kisebb erdőfelújításokat lúcfenyő-, jegenye-, és simafenyővel az uradalom szakemberei.

A Tisza jobbparti vármegyék Erdészeti Egyesületének 1925. évi tanulmányi kirándulásáról írta Radó Gábor és Lippóczi Béla, hogy Háromhuta térségében „már valóságos kertészkedés folyik --- szebbnél szebb fenyőkultúrákban volt részünk --- az egész erdőség szabályos, kitűnően tartott úthálózattal feltárva, ami a belterjes gazdálkodást módfelett megkönnyíti.” Mindketten leírták, hogy a vadkárosítástól Waldbott úgy védi erdejét, hogy „egyrészt a fenyőt nagyobb tömegben ültette, másrészt... a fásítás közé ékelődött természetes lombújjulatot csak óvatosan tisztítja.

Az erdősítésekhez felhasznált csemete származási helyét nem ismerjük. A visszaemlékezők Németországot, Dániát, a Keleti-tenger mellékét említik. A Waldbott uradalomnak hét kis csemetekertje volt, de ezek mind iskolázó kertek voltak, ahol általában két évig nevelték az idegenből hozott csemetét. A külföldi származás biztosra vehető, mert Waldbott Kelemen 1923 november 26.-án az egyesület választmányi ülésén ismételten szövegátette az erdei facsemete külföldről való behozatalánál támasztott nehézségeket. Tamás János: Az erdősítés, mint fényűzés c. cikkéből tudjuk, hogy 1927 májusában E. Sander kereskedő tarneschi (Holstein) csemetekertjéből érkezett fenyőcsemete és mivel vörös-, duglasz-, és sima fenyő is volt a szállítmányban a vámörtség 86 pengő vámot vetett ki, amelyben „benne foglaltatik 13% fényűzési adó is”. Az uradalom és a Sátoraljaújhelyi Erdőfelügyelőség évekig nem tudta elintézni az adó elengedését és ezért írta Tamás János kollégánk felháborodott cikkét.

A világválság idején a Vadaskert, Barlang, Szelekfej, Simonos, Nagymaklány dűlőkben levágott összesen 280 ha terület felújítását 4 év alatt végezték el Bisztika Géza erdőgondnok irányításával.

A Vadaskertben a nyiladékok, vadlegelők kitűzése és az utak megépítése után az erdősítést lúcfenyő-, és duglasz elegyítésével végezték 30+30+40% elegyarányban, 1m tő- és sortávolságban, gödrös ültetéssel. Egyes erdőrészekben 10m-es hálózatban Abies concolor csemetét ültettek, az állomány szélekre pedig vadgesztenyét. A csemete ide is Holsteinből érkezett, majd két évi iskolázás után ültették ki. Az erdősítési idényben 300-350 munkás dolgozott, ezért az Erdőgondnokság minden más munkát leállított, hogy az erdőörök teljes létszámban az erdősítésnél legyenek.

A fenyő csemetével végzett erdőfelújítás eredményét a következő adatok szemléltetik: az 1977-től érvényes háromhutai üzemterv szerint a 61-80 éves korosztályba tartozó 294 ha lúcfenyves élőfakészlete 138ezer m³, az ugyanilyen korú 407 ha bükkös pedig 130 ezer m³.

A barlangi duglaszost (Háromhuta 121B) bükk klímában, mély termőrétegű, barnaföld jellegű talajon ültették. Az ERTI vizsgálata szerint 50 éves korában 800 m³/ha volt az élőfakészlete szemben az eredeti bükkös 365 m³/ha fatérfogatával.

A cserepesi jegenyefenyves (Háromhuta 116B) fatömege 524 m³/ha, a mellette lévő azonos korú bükkösé 374 m³/ha.

A háromhutai fenyőállományokat több kutató vizsgálta, számtalan cikk és tanulmány jelent meg, amelyben értékelték elődeink munkáját és egyben meghatározták feladatainkat. A sors iróniája, hogy mindebből csak a közelmúltban kezd megvalósulni valami.

Elődeink már felismerték, hogy nem az erdőrészesletnek, hanem az erdőnek kell elegendőnek lennie. Tudták, hogy a vadkár elleni védekezéshez tartozik a fenyők nagy tömegben - vagyis nagy területen - való erdősítése és a lombújulat visszahagyása.

Az első jelentős hibát az 50-es évek elején követtük el, mert azakkori tisztítási elvek szerint a tölgy, bükk sarjak, a rezgőnyár és a nyír maradéktalan kiszedésére törekedtünk, figyelmen kívül hagyva a vadállomány növekedését. Karácsonyfának termeltük ki a legszebb duglasz- és jegenyefenyőt, a „konkolor” pedig kéz alatt tűnt el.

A tanultak ellenére sem ismertük fel a lú-, jegenye-, és duglaszfenyő növekedési erélye közötti különbséget, pedig a barlangi duglaszos elegendő tapasztalatot adhatott volna. A fokozódó vadvesztés miatt sűrűn hagytuk az állományokat, fokozva ezzel a közelmúlt aszályos éveiben a lúcfenyő nagymérvű pusztulását.

A Waldbott család öröksége örökérvényű üzenet minden idők erdésze számára.

Gazdálkodásnak lényege az adott erdővel szemben támasztott igényeinek kielégítésére való törekvés volt, melyet példátlan felelősséggel, nagy szakértelemmel és jó érzékkel igyekezett megvalósítani.

Az idő kereke nagyot fordult azóta, az erdő már elsősorban mint a földi élet nélkülözhetetlen feltétele, önmagában való érték.

Hozama - nagy jelentősége ellenére is - a második helyre szorult vissza. Ennek megfelelően akkor haladunk egyik legnagyobb erdész elődünk nyomdokain, ha hozzá hasonlóan adunk választ korunk kihívására. Mindenekelőtt az ökológiai stabilitás legfőbb zálogának az őshonos fafajokra épülő, a természetes állapothoz legközelebb álló erdők térhódításának elősegítésével és fenntartásával.

Háromhuta, 1992. augusztus 7.

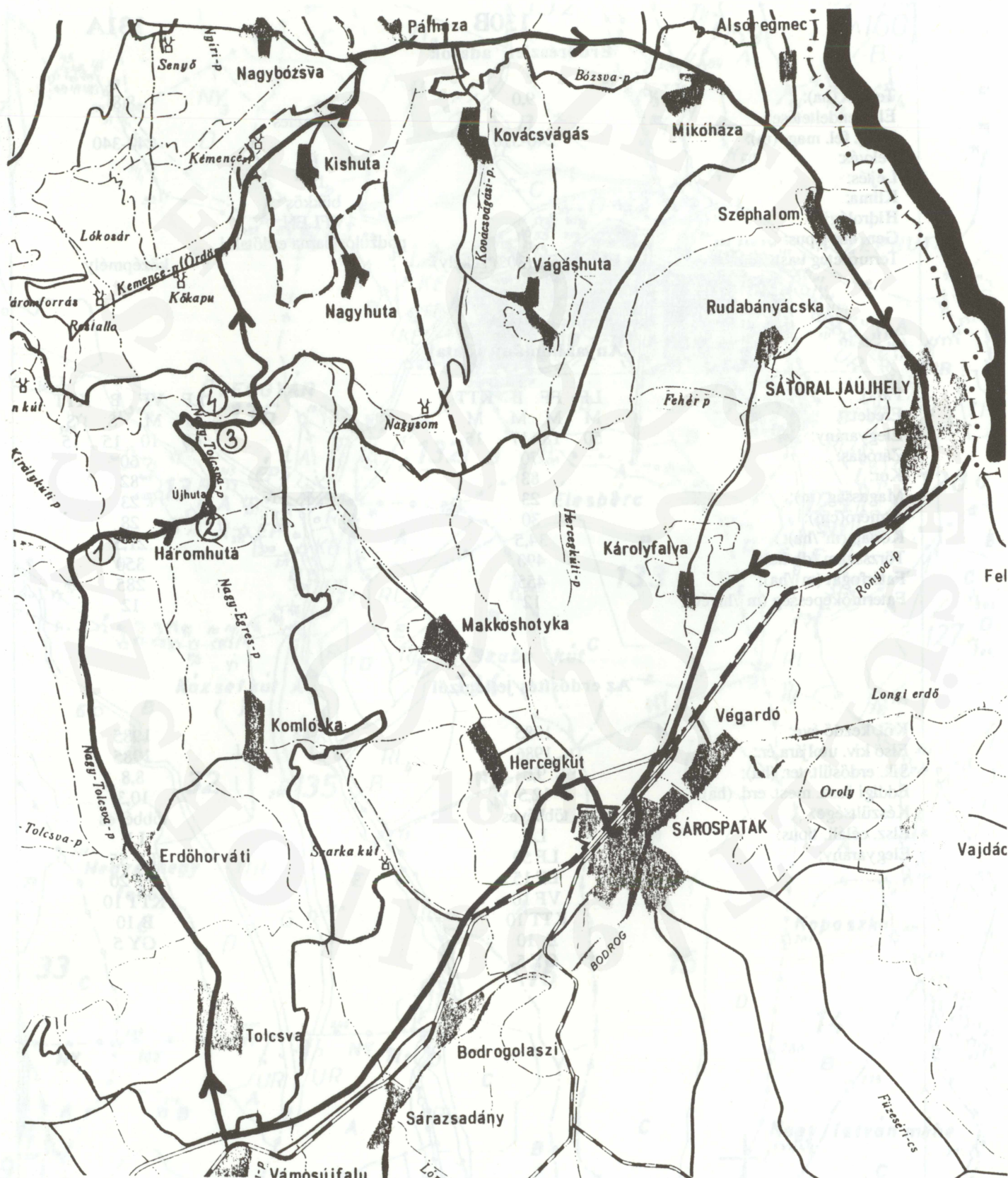
Dr. Járasi Lőrinc
erdőmérnök

1851

1866

VÁNDORGYŰLÉS ÚTVONALA, SZAKMAI BEMUTATÓK HELYSZÍNEI

1. Háromhuta, Élesbérc
2. Háromhuta, Barlang (duglász magtermelő állomány)
- 3-4. Háromhuta, Maklány

HÁROMHUTA ÉLESBÉRC

Fenyő felújítás

130B

131A

Erdőrészlet adatok

Terület (ha):	9,0		8,8
Els. rendeltetése:		fatermelés	
Teng. fel. mag. (m):	240-370		240-340
Fekvés:		É	
Lejtés:		15°	
Klíma:		bükkös	
Hidrológia:		VFLEN	
Gen. talajtípus:		podzolos barna erdőtalaj	
Termőréteg vast.	középmély (30% sekély)		középmély

Anyaállomány adatai

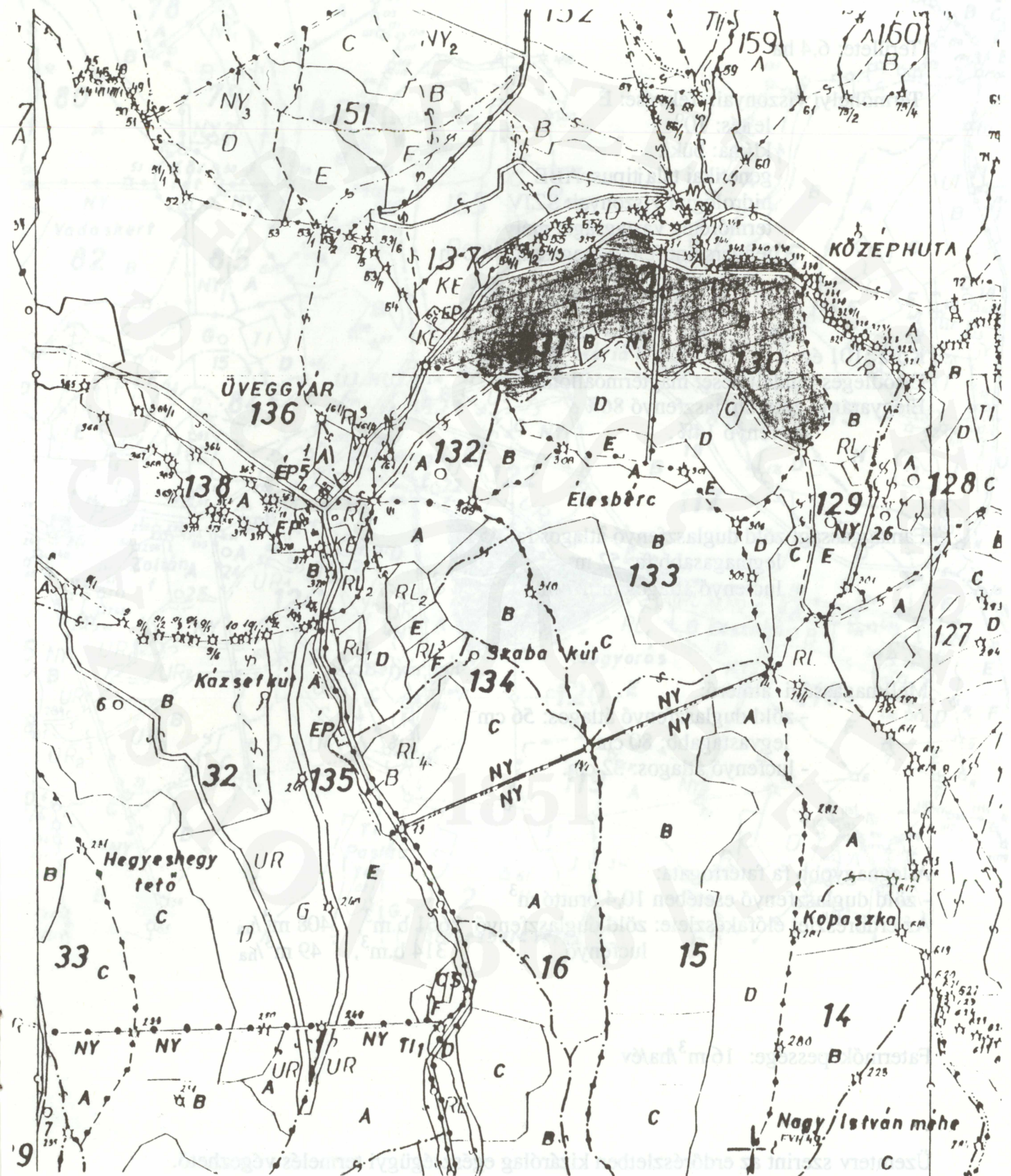
Fafaj:	LF	FF	B	KTT	LF	VF	B	KTT
Eredet:	M	M	M	M	M	M	S	S
Elegyarány:	50	18	17	15	60	10	15	15
Záródás:			70				60	
Kor:			83				82	
Magasság (m):			23				23	
Átmérő(cm):			30				28	
Körlap (m ² /ha):			34,5				21,5	
Törzsszám (db/ha):			490				350	
Fatérfogat (m ³ /ha):			455				285	
Fatermőképesség (m ³ /ha/év):			12				12	

Az erdősítés jellemzői

Köt. kezdő éve:	1985	1985
Első kiv. utoljára ér.:	1986	1985
Sík. erdősült. ter. (ha):	9,0	8,8
Eddigi össz. mest. erd. (ha):	12,5	10,3
Készültsége:	többéves	többéves
Elsz. céláll. típus:	LF	LF
Elegyarány:	LF 50	LF 55
	EF 15	VF 20
	VF 10	KTT 10
	KTT 10	B 10
	B 10	GY 5
	GY 5	

HÁROMHUTA, ÉLESBÉRC

fenyő felújítás

HÁROMHUTA 121/B

Duglaszfenyő magtermő állomány

Területe: 6,4 ha

Termőhelyi viszonyai: fekvése: É

lejtés: 10°

klíma: bükk

genetikai talajtípus: ABE

hidrológiai viszonyai: SZIV

termőréteg vastagsága: mély

tengerszint feletti magasság: 400 m

Kora :101 év

Elsődleges rendeltetése: magtermőállomány

Elegyarány: zöld duglaszfenyő 86%

lucfenyő 14%.

Famagasság: zöld duglaszfenyő átlagos fa: 45 m

legmagasabb fa: 52 m

lucfenyő átlagos fa: 27 m.

Mellmagassági átmérő:

- zöld duglaszfenyő átlagos: 56 cm

legvastagabb: 80 cm

- lucfenyő átlagos: 32 cm.

A legnagyobb fa fatérfogata:

- zöld duglaszfenyő esetében 10,4 bruttó m³

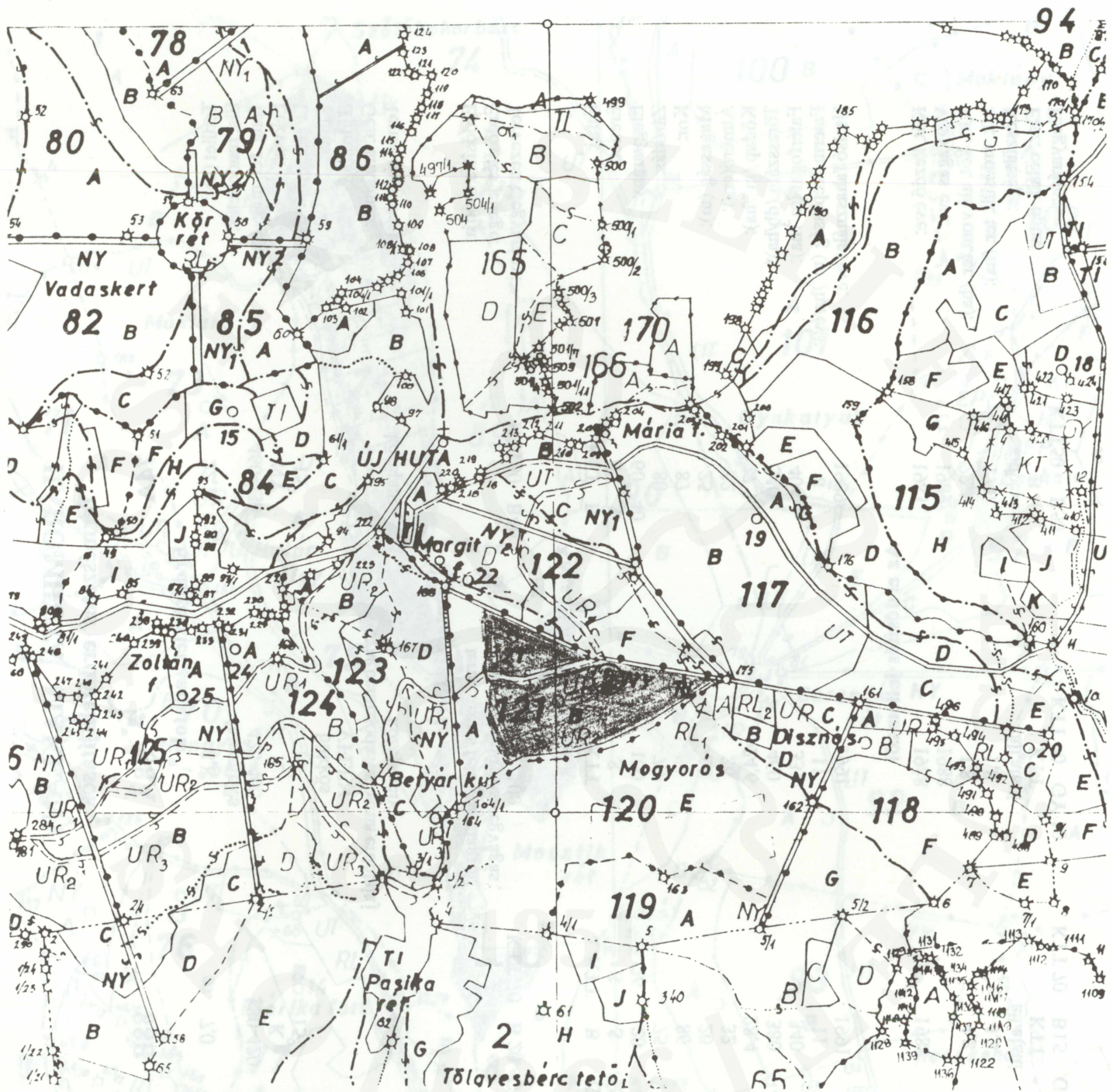
Az erdőrészlet élőfakészlete: zöld duglaszfenyő 2661 b.m³, 408 m³/ha
lucfenyő 314 b.m³, 49 m³/ha

Fatermőképessége: 16 m³/ha/év

Üzemterv szerint az erdőrészletben kizárólag egészségügyi termelés végezhető.

HÁROMHUTA

Duglászfenyő magtermő állomány

HÁROMHUTA MAKLÁNY

Természetes erdőfelújítások

	74A	88A	88B
	Erdőrészlet adatok		
Terület (ha):	22,1	3,8	7,0
Els. rendeltetés:		fatermelés	
Teng. fel. mag. (m):	460-530	420-460	380-420
Fekvés:	NY	K	K
Lejtés:	15°	10°	15°
Klíma:		bükkös	
Hidrológia:		VFLEN	
Gen. talajtípus:		anyagbemosódásos barna erdőtalaj	
Termőréteg vast.	középmély	középmély	sekély
	Üzemtervi előírás		
Erdősítés módja:		természetes felújítás magról	
Erdősítés jellege:		fokozatos felújítás végvágás	
Tervezett elegyarány:	KTT60 B40	KTT 100	KTT 70 B 20 GY 10
	Anyaaállomány adatai		
Fafaj:	KTT B	KTT	KTT B GY
Eredet:	S S	S	S S S
Elegyarány:	60 40	100	76 20 4
Záródás:	80	75	75
Kor:	87	81	86
Magasság (m):	25	23	20
Átmérő(cm):	32	26	32
Körlap (m ² /ha):	27,5	24,6	28,4
Törzsszám (db/ha):	340	460	380
Fatérfogat (m ³ /ha):	404	331	340
Fatermőképesség (m ³ /ha/év):	8	11	11
Utolsó fahasználat éve:	1989	1991	1991
	Az erdősfítés jellemzői		
Köt. kezdő éve:	1983	1988	1988
Végvágás éve:	1989	1988	
Akt. köt. alá vont ter. (ha):	22,1	1,8	4,2
Sik. erdősuült. ter. (ha):	17,6	1,8	4,2
Készültsége:	többéves	áll.alatti	áll.alatti
Elsz. céláll. típus:	B	KTT	KTT
Elegyarány:	KTT50 B50	KTT 90 GY 10	KTT 70 B15 GY 15

HÁROMHUTA MAKLÁNY

Természetes erdőfelújítások

